

ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКА СПОРТИВНА ШКОЛА ПАРАЛІМПІЙСЬКОГО РЕЗЕРВУ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ ВИСОКИХ ДОСЯГНЕНЬ

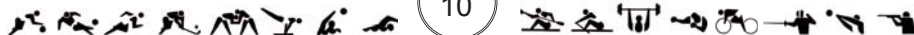
Кисельов А. Ф., Руденко А. А., Пильненький В. В.,
Твеліна А. О., Чернозуб А. А.

Інститут фізичної культури і спорту Миколаївського державного університету
імені В. О. Сухомлинського

Анотація. Кисельов А. Ф., Руденко А. А., Пильненький В. В., Твеліна А. О., Чернозуб А. А. Дитячо-юнацька спортивна школа паралімпійського резерву в системі фізичного виховання і підготовки спортсменів високих досягнень. У статті подаються дані діяльності обласного центру ранньої медико-соціальної реабілітації дітей-інвалідів, обласного центру ортопедії і фізичної реабілітації, обласного центру «Інваспорт» і його дитячо-юнацької спортивної школи паралімпійського резерву. Визначена роль дитячо-юнацької спортивної школи в підготовці спортсменів-інвалідів до участі в чемпіонатах Європи, світу, паралімпійських іграх.

Ключові слова: дитячо-юнацька спортивна школа паралімпійського резерву, фізична культура, спорт.

Анотация. Киселев А. Ф., Руденко А. А., Пильненький В. В., Твеліна А. А., Чернозуб А. А. Детско-юношеская спортивная школа паралимпийского резерва в системе физического воспитания и подготовки спортсменов высоких достижений. В статье излагается деятельность областного центра ранней медико-социальной реабилитации детей-инвалидов, областного центра ортопедии и физической реабилитации, областного центра «Инваспорт» и его детско-юношеской спортивной школы паралимпийского резерва в подготовке спортсменов-инвалидов для участия в чемпионатах Европы, мира, пара-

лимпийских играх.

Ключевые слова: детско-юношеская спортивная школа паралимпийского резерва, физическая культура, спорт.

Abstract. Kyselyov A., Rudenko A., Pylnenkiy V., Tvelina A., Chernozub A. The paralympic junior sport school in the system of physical development and training of sportsmen of high achievements. The article deals with the activity of the regional centre of early medical-social rehabilitation of special needs children, the regional centre «Invasport» and its paralympic junior sport school in the training of sportsmen with special needs for participation in European and world championships and paralympic games.

Key words: the paralympic junior sport school, physical culture and sport.

Постановка проблеми. За даними Міністерства охорони здоров'я України, Академії медичних наук України і Державного комітету статистики відмічається зростання інвалідності серед дітей віком до 16 років, показник чого досягає 130 на кожні 10 тис. дітей відповідного віку. У соціальному складі міські діти-інваліди складають 67 %, сільські – 33 %. Серед причин інвалідності перевагу мають захворювання і травми центральної нервової системи та органів чуття, половину з яких складають діти з дитячим церебральним паралічем, значний відсоток складають вроджені аномалії [1, с. 48; 3, с. 70].

Аналіз останніх досліджень і публікацій (Вернер Д., Луковська О., Корнійчук Д., Воробійов Л. – 2001–2004 рр.) свідчить про негативний вплив економічної кризи на демографічні процеси та стан здоров'я дітей. До цього треба додати ще й зростання груп ризику від постійного поширення наркоманії, алкоголізму, захворювань на ВІЛ/СНІД [3, С. 48].

Зростання дитячої інвалідності викликало занепокоєння державних органів. В січні 1999 р. Кабінет Міністрів України за № 31 затвердив «Комплексну програму вирішення проблеми інвалідності», згідно якої в кожному регіоні почали створювати центри ранньої медичної і соціальної реабілітації дітей-інвалідів [6, с. 1–4].

Мета дослідження. Вивчити діяльність обласного реабілітаційного центру з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» в динаміці за 13 років (1994–2006 рр.). Основними документами були статистичні звіти «Центру здоров'я» обласного управління охорони здоров'я, управління освіти і науки, управління з питань фізичної культури і спорту обласної державної адміністрації.

Розробка отриманих даних проведена за соціальним станом, віком, статтю, нозології захворювань та участі неповносправних у спортивних змаганнях різних рангів.

Результати дослідження. Відповідно до державної програми «Діти України» в Миколаєві у 1994 році був створений обласний центр медико-соціальної реабілітації «Надія», засновником якого стали обласні управління соціального захисту дітей-інвалідів, управління охорони здоров'я і управління з питань фізичної культури, спорту і туризму. Матеріальну підтримку у створенні центру надав Фонд соціального захисту дітей-інвалідів України Інститут Ельгіна із США. У 2004 році центр «Надія» отримав додатково нові приміщення, де розмістився обласний центр дитячої ортопедії, фізичної і соціальної реабілітації з відповідним комплексом для механотерапії, гідрокінезотерапії та ортезування. Обласний центр обслуговує дітей-інвалідів віком від 2 до 18 років, має спеціалізовані відділення, де

працюють спеціалісти з вищою спеціальною освітою: лікарі, психологи, логопеди, юрист, спеціалісти соціальної служби. Соціально-педагогічна та медико-фізична адаптація дітей-інвалідів здійснюється шляхом відновлення роботи функціональних систем, створення комунікабельності у вирішенні питань сенсорної, моторної, когнітивної, мовної мотивацій. Поєднання зусиль спеціалістів реабілітологів, виконання інтегральної індивідуальної програми реабілітації і адаптації дає можливість подальшого розвитку усіх функціональних систем, обумовлює ефективність комплексної медико-соціальної реабілітації [3, с. 70].

Соціальна адаптація передбачає залучення дитини-інваліда до дитячої спільноти, розширення її оточення, можливість співпраці у колективі, набування навичок соціального поводження, формування життєвої компетентності, підготовки дітей з обмеженими можливостями здоров'я до життя серед людей.

Комплекс фізичних вправ передбачає, насамперед, вихідний рівень основних рухових здібностей і особливостей працездатності дитини при повторних виконаннях вправ та їх стимуляцію за рахунок тактильного отримання дози, пози направлено руху, форми, ваги, фактури предмету та його сприйняття на дотик. Цим досягається загальний моторний розвиток, при якому формується зоромоторна корекція.

Комплекс медико-фізичних реабілітаційних заходів включає ортопедичну корекцію, лікувальну фізичну культуру, масаж, теплові процедури, фізіотерапевтичні процедури, гідрокінезію та фітотерапію. Комплексне застосування медико-фізичних, психологічних, соціальних заходів забезпечує дітям новий функціональний стан організму, що проявляється в нормалізації м'язового тону, відновленні симетрії тіла, рухів кінцівок і відкриває нові можливості для моторного, психо-соціального, мовного розвитку дитини [8, с. 3].

Заклучне завдання програми – підготовка дітей-інвалідів до школи. В області створено 12 спеціалізованих шкіл-інтернатів, з яких 2 школи для глухих та слабочуючих дітей, одна – для дітей з порушенням зору, 9 шкіл з навчально-реабілітаційним центром для підлітків з розумовими вадами, одна – дитячо-юнацька школа паралимпійського резерву.

Рання фізична і соціальна реабілітація неповносправних дітей, адаптація їх до дійсних умов життя створюють умови і до залучення дітей-інвалідів в спеціальні гуртки, секції з фізичної культури і спорту та дитячо-юнацькі спортивні школи, які створені за Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо поліпшення медичної допомоги населенню

України». Комплексні зусилля вчителя фізичної культури, тренера, психолога і батьків як в центрах, клубах, дитячо-юнацьких спортивних школах, так і вдома допомагають дітям-інвалідам виробити самостійність в діях, сприяють зацікавленості до занять фізичною культурою і спортом та участі в різних спортивних змаганнях, в тому числі і в паралімпійських іграх [7, с. 1–3].

У 1999 році для розвитку фізичної культури і спорту серед дітей-інвалідів була відкрита дитячо-юнацька спортивна школа для дітей з обмеженими можливостями, в яку були залучені діти із шкіл-інтернатів для глухих і слабочуючих, навчально-реабілітаційних центрів ранньої медико-соціальної та ортопедичної реабілітації, спеціалізованих шкіл-інтернатів. Директором дитячо-юнацької спортивної школи Паралімпійського резерву (ДЮСШПР) була призначена чемпіонка Європи з веслування, майстер спорту Алла Черевко. При підтримці обласного управління з питань фізичної культури, спорту і туризму, обласного управління «Інваспорт», Миколаївського фонду соціального захисту інвалідів та громадських організацій міста і області ДЮСШПР проводить плідну роботу для розвитку спорту серед неповносправних дітей, участі підготовлених спортсменів в змаганнях різних рівнів: чемпіонати Європи, світу, паралімпійські ігри.

Спортсмени Миколаївської ДЮСШПР постійно включаються до складу збірної команди України для участі в змаганнях різних рівнів. Так, у 1993 р. на спеціальній Олімпіаді в Америці спортсмени-інваліди Миколаївської ДЮСШПР С. Сокуренько, В. Загорський, Л. Вовченко і Л. Коваль стали переможцями. У 1998 р. О. Бакланов і О. Павлов стали чемпіонами Європи з настільного тенісу. Чемпіоном світу з футболу став спортсмен з ураженням ДЦП С. Яросевич. У 2000 р. призерами Паралімпійських ігор стали В. Деркач і О. Васютинський.

На змаганнях Всеукраїнської спартакіади «Повір у себе» у 2003 р. 29 юних спортсменів-інвалідів із Миколаєва вибороли 43 призових місця і отримали 26 золотих, 13 срібних і 9 бронзових медалей. На змаганнях кубку України з фехтування серед візочників перші три призові місця посіли А. Комар, М. Рудницький і С. Сенкевич. На Кубку Світу в Іспанії С. Сенкевич зайняв третє місце в змаганнях на шпагах. На чемпіонаті світу з легкої атлетики у Франції призер Паралімпійських ігор С. Норенко здобув срібну медаль [5, с. 43].

У 2004 р. кандидатами до збірної команди України були включені 15 спортсменів Миколаївської ДЮСШПР, серед яких четверо плавців, сім спортсменів з настільного тенісу, один з легкої атлетики і троє з боротьби. На Паралімпійських іграх 2008 р. в Пекіні Миколаївські спортсмени-інваліди змагалися з фехтування, легкої атлетики, плавання і настільного тенісу.

Обласне управління «Інваспорт» та його підрозділи – спортивний клуб «Вікторія», дитячо-юнацька спортивна школа Паралімпійського резерву, досягли значних успіхів у підготовці спортсменів-інвалідів. Гордістю Миколаївщини є вихованці ДЮСШПР, клубу «Вікторія» чемпіони та призери світу і паралімпійських ігор:

– Сергій Яросевич – чемпіон світу з футболу

(Бразилія, 1998 р.);

– Денис Жумеля – трьохразовий чемпіон України з плавання, четверте місце на Паралімпійських іграх в Афінах;

– Вальдемар Натальчук – третє місце з плавання на Дефлемпійських іграх в Мельбурні;

– Олександр Васютинський – багаторазовий чемпіон України з біатлону, бронзовий призер Кубка світу 1998 р., сьоме місце на Паралімпійських іграх в Нагано (Японія).

– Руслан Бузик – багаторазовий чемпіон України з настільного тенісу, учасник трьох чемпіонатів Європи, зараз – тренер ДЮСШПР;

– Андрій Комар – паралімпійський чемпіон з фехтування 2004 р., нагороджений Президентом України орденем «За заслуги» Ш ступеня та Почесною грамотою Кабінету Міністрів України;

– Сергій Сенкевич – чемпіон Європи з фехтування.

Висновки.

В умовах тенденції зниження природного приросту населення, високих показників дитячої смертності та зростання захворюваності і інвалідності серед дітей настає нагальна проблема соціальної реабілітації та адаптації до умов громадського життя неповносправних. Створений в Миколаєві державний комплекс передбачає проведення реабілітаційно-адаптивних заходів усіх служб та галузей, що займаються питаннями соціальної реабілітаційної допомоги дітям-інвалідам, залучення їх до фізичної культури та спорту.

Створені спеціалізовані центри дитячої ортопедії і реабілітації, дитячо-юнацькі спортивні школи, клуби, секції гуртки дають можливість дітям-інвалідам здійснити соціально-побутову адаптацію до життя, формування у них тих здібностей, які допоможуть їм адекватно реагувати на події навколишнього світу.

Тривалі заняття в центрах для дітей-інвалідів допомагають дітям виробити самостійність у діях, сприяють зацікавленості до занять фізичною культурою і спортом.

Всеукраїнські спартакіади «Повір в себе» створюють умови для проявлення можливостей і ресурсів кожного інваліда та є стимулом до подальшого розвитку фізичної культури і спорту серед інвалідів.

В перспективі викладачі кафедри спортивних дисциплін і біологічних основ фізичного виховання інституту фізичної культури університету проведуть **подальше дослідження** впливу гідро- та механотерапії у відновленні рухових функцій окремих груп м'язів дітей-інвалідів.

Література

1. Аджанян Н. А. *Наука о здоровье и перспективы мировой цивилизации в XX столетии* / Н. А. Аджанян // *Сучасні досягнення валеології та спортивної медицини*. – Одесса. – 2001. – С. 48–50.
2. Вернер Д. *Реабилитация детей-инвалидов* / Д. Вернер. – М., 1995. – С. 37.
3. *Здоров'я жінок і дітей в Україні*. – К., 1997. – С. 48.
4. Луковська О. М. *Фізична реабілітація дітей-інвалідів з порушеннями опорно-рухового апарату* / О. М. Луковська, Д. М. Корнійчук, Д. М. Воробйов // –

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Дніпропетровськ. – Спортивний вісник Придніпров'я, 2004. – № 2. – С. 70.

5. Первов Г. А. Николаевские паралимпийцы / Г. А. Первов. – Николаев, 2006. – 78 с.

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про комплексну програму вирішення проблеми інвалід-

ності». – К., 1992, № 331 від 21 січня.

7. Статистичні звіти обласного центру «Інваспорт». – Миколаїв, 2006. – С. 1–3.

8. Статистичні звіти обласного центру дитячої ортопедії і соціальної реабілітації за 2000–2007 роки. – 13 с.